

בנות צלפחד

"וּתְקַרְבַּנָּה בְּנוֹת צֶלְפָּחַד בְּן חֲפֵר בֶּן גִּלְעָד בֶּן מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתֵי מַחֲלָה נְעִיָּה וְחַגְלָה וּמִלְכָּה וְתַרְצָה" (במדבר כז א)

מסכתות קטנות מסכת שמחות פרק ח הלכה יד

... ולא עוד, אלא שישב עליו ודרש: מגלגלין זכות על יד זכאי. ראוין היו ישראל ליגאל ממצרים אילולי² עמדו משה ואהרן, שנאמר: "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". ראוין היו ישראל לקבל את התורה אילולי עמדו משה ואהרן במדבר, שנאמר: "ייצפן לישרים תושיה". ראויה היתה פרשת שופטים ליאמר אילולי עמדו יתרו. ראויה היתה פרשת פסח שני ליאמר אילולי עמדו טמאים. ראויה היתה פרשת נחלות ליאמר, אילולי עמדו בנות צלפחד.³

שבת דף צו עמוד ב

תנו רבנן: מקושש זה צלפחד, וכן הוא אומר: "ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש וגוי" (במדבר טו לב) ולהלן הוא אומר: "אבינו מת במדבר" (במדבר כז ג), מה להלן צלפחד, אף כאן צלפחד, דברי רבי עקיבא. אמר לו רבי יהודה בן בתירא: עקיבא, בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין. אם כדבריך, התורה כיסתה ואתה מגלה אותה! ואם לאו - אתה מוציא לעז על אותו צדיק.⁴

מסכת בבא בתרא דף קיח עמוד ב

אבינו מת במדבר - זה צלפחד, והוא לא היה בתוך העדה - זה עדת מרגלים, הנועדים על ה' - אלו מתלוננים, בעדת קרח - כמשמעו.⁵

¹ שבע פעמים, בשלושה אירועים, נזכרות בנות צלפחד בתורה וכולם בספר במדבר. כמו כן, הן נזכרות בספר יהושע יז ג ובדברי הימים א ז טו. מי הן בנות צלפחד? מה עשו שזכו להיכתב כל כך הרבה פעמים? מי היה אביהן? מה הקשר שלהן למשה? האירוע הראשון הוא בפרק הקודם, במניין הפקודים השני של ספר במדבר, פרק כו פסוק לג: "וּצֶלְפָּחַד בֶּן חֲפֵר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם בְּנוֹת וְשֵׁם בְּנוֹת צֶלְפָּחַד מַחֲלָה וְנְעִיָּה וְחַגְלָה מִלְכָּה וְתַרְצָה". אירוע זה נראה כהקדמה לאירוע השני בפרשתנו: הדיון בנושא הנחלות. האירוע השלישי הוא בסוף הספר, בפרק לו פרשת מסעי, שם מתעורר הנושא מה יקרה לנחלה שיירשו בנות צלפחד אם יתחתנו עם בני זוג משבט אחר: "זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְבָנוֹת צֶלְפָּחַד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֲךָ לְמִשְׁפַּחַת מִטֵּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים: וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטֵּה אֶל מִטֵּה" (במדבר לו ו-ז). על נושא זה כבר הרחבנו בדברינו [יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה](#) ב"באב. והפעם, נתמקד בפרשתנו, פרשת פנחס, בפנייתן של בנות צלפחד למשה ובבקשתן לקבל נחלה בארץ (לרשת את אביהם). וגם בקשר העדין והסמוי שנוצר בינן ובין משה.

² גם אילו לא.

³ ראה במקור שם שאלה דבריו של ר' עקיבא בתשובתו לאנשים שבאו לנחמו על מות שמעון בנו: "נתקבצו קהל גדול לכבוד בנו של רבי עקיבא ... הוציאו לו ספסל מן הקברות וישב עליו ודרש ואמר: אחינו ישראל שמעו לא שאני חכם, יש כאן חכמים ממני, ולא שאני עשיר, יש כאן עשירים ממני. אנשי דרום מכירין את רבי עקיבא, אנשי גליל מאין מכירין? האנשים מכירין את רבי עקיבא, הנשים והטף מאין? אלא יודע אני ששכרם מרובה, שלא נצטערתם ובאתם אלא לכבוד תורה ולשם מצוה, מנוחם אני". ראה כתובות ח ע"ב שהאבל עונה למנחמים. אך ר' עקיבא לא עוצר שם והוא ממשיך ונושא דרשה (אבל מותר בדברי תורה?) על מי שמזכה את הרבים ומי שמחטיא את הרבים ומתגלגל משם לנושא של "מגלגלין זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב". פירוש, הדברים שהיו צריכים לקרות היו קורים גם בלי מי שלכאורה גרם להם: יתרו בפרשת הדיינים, האנשים הטמאים במצוות פסח שני וכו'. וכך גם בנות צלפחד. אם לא היו באות למשה, לא היינו לומדים את הדין שבת יורשת היכן שאין בנים? ואת ההלכה שנתחלקה הארץ ליוצאי מצרים (בבא בתרא קיז)? ושמותר להן להינשא למי שירצו וכו'? ודאי שהיינו לומדים את ההלכות האלה, אלא בדרך אחרת ובהזדמנות אחרת. זכותן של בנות צלפחד שהלכה זו נתגלגלה ובאה על ידן. ביטוי דומה, אגב, הוא: "הניחו לו מקום להתגדר בו". ראה ביטוי זה לגבי יתרו, שנזכר לעיל, במכילתא דרשב"י שמוות פרק יח פסוק יז: "חביב הוא יתרו שניתן לו מקום להתגדר בו - זה מנוי זקנים". וקצת נגענו בביטוי זה בדברינו [נחושתי](#) בפרשת חוקת. עוד על הביטוי: "מגלגלין זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב", ראה מסכת שבת לב ע"א בדיני נפשות. וראה גם הביטוי: "מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב" (תענית כט ע"א) אשר מסביר את צירוף המקרים שחורבן בית שני חל ביום בו חרב גם בית ראשון.

⁴ ובהמשך הגמרא שם (צז ע"א) עוד נזיפה לרבי עקיבא: "ויחר אף ה' בם וילך - מלמד שאף אהרן נצטרע, דברי רבי עקיבא. אמר לו רבי יהודה בן בתירא: עקיבא, בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין. אם כדבריך - התורה כיסתה ואתה מגלה אותה! ואם לאו - אתה מוציא לעז על אותו צדיק". ובמסכת חגיגה יד ע"א (ובסנהדרין סז ע"ב) מייצעים חבריו של ר' עקיבא לו שיחדל בכלל לעסוק בענייני אגדה ועסוק בהלכה: "אמר לו רבי יוסי הגלילי: עקיבא! עד מתי אתה עושה שכינה חול! ... אמר לו רבי אלעזר בן שניתי: עקיבא! מה לך אצל הגדה? כלך מדברותיך אצל נגעים ואהלות". וראה עוד ספרי במדבר פיסקא קה: "רבי יהודה בן בתירא אומר: עתיד ליתן את החשבון כל מי שאומר נתנגע אהרן. אם מי שאמר והיה העולם כסה עליו ואתה מגלה עליו. ועתיד ליתן את החשבון כל מי שאומר צלפחד מקושש היה אם מי שאמר והיה העולם כסה עליו ואתה מגלה עליו. ועתיד ליתן את הדין כל מי שאומר עקביה בן מהלאל נתגדה". אבל ר' עקיבא לא נרתע וכוחו רב לו גם בהלכה (נגעים ואהלות) וגם באגדה ("דברים שלא נגלו למשה נגלו לר' עקיבא וחבריו", במדבר רבה יט ו). יש לו כוונה ברורה בגילוי הסוד שהמקושש היה צלפחד.

⁵ נראה שבנות צלפחד היו מסכימות עם ר' עקיבא. חשוב להן לציין שאביהן לא נטל חלק בחטא המרגלים שמאסו בארץ ישראל וכן לא בחטא המתלוננים ולא בעדת קרח שכל אלה אין להם חלק ונחלה בארץ (פסוק זה עצמו משמש מקור לדין זה, ראה בגמרא שם). אמנם אין הן מציינות באיזה חטא מת ושהוא היה המקושש (את זה עושה ר' עקיבא בדרשתו וכמוהו ר' אליעזר בן יעקב בספרי במדבר כז), אך נראה שהן היו מסכימות לפרסם את היות אביהן מקושש העצים בשבת. לא רק על מנת לזכות בנחלה

מסכת בבא בתרא דף קיט עמוד א

וכך היה רבי שמעון השקמוני אומר: יודע היה משה רבינו שבנות צלפחד יורשות הן, אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה אם לאו, וראויה היתה פרשת נחלות ליכתב על ידי משה, אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידו; ויודע היה משה רבינו שהמקושש במיתה, שנאמר: "מחלליה מות יומת" (שמות לא יד), אבל לא היה יודע באי זו מיתה הוא ימות. וראויה היתה פרשת מקושש שתיכתב ע"י משה, אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו; ללמדך שמגלגלים זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייבי".⁶

ילקוט שמעוני תורה פרשת פינחס רמז תשעג

"ותקרבנה בנות צלפחד" - חמשתן אמרו חמשה דברים. הראשונה אמרה: "אבינו מת במדבר". השנייה אמרה: "והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח". השלישית אמרה: "כי בחטאו מת" הוא המקושש. הרביעית אמרה: "ובנים לא היו לו". החמישית אמרה: "למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו" וכל הפסוק.⁷

אמר משה: אי אפשר לבת לירש. אמרו לו: למה? אמר להם: שאתם נקבות. אמרו לו: וכה אמרת משה רבנו הואיל שהזכר יורש, תתייבם אמנו לאחי אבינו שתוליד זכר שיירש. אמר להן משה: אי אפשר להתייבם הואיל שיש לה בנות. אמרו לו: מה הוא זה שאתה עושה משה רבינו? שנירש את אבינו - אין אנו בנים. שתתייבם אמנו - אנו בנים. אותה שעה סלקו את משה. כיון ששמע משה כן, מיד: "ויקרב משה את משפטן לפני ה'".⁸

מדרש תנחומא פרשת פינחס סימן ח

"ויקרב משה את משפטן". יש אומרים שהפליא ממשה. שיש צדיקים שנתגאו בדברים של מצוה והתיש הקב"ה כחן. את מוצא שאמר דוד: "זמירות היו לי חוקיך" (תהלים קיט נד), שקלות ורגילות עלי כזמירות. אמר לו הקב"ה: חייך, שסופך לטעות בדבר שהתינוקות של בית רבן יודעין בו. בשעה שהעלה הארון טעה ונתנו על העגלה, שנאמר: "ויביאו את ארון ה' ויתנו אותו אל העגלה חדשה" (שמואל ב ו ג). תלה הארון באויר נשמטו הפרות מתחתיו. קרב עוזא לסמכו ... מיד: "ויחר לדוד על אשר פרץ ה' פרץ בעוזה" (שם שם ח). אמר לו הקב"ה: לא אמרת "זמירות היו לי חוקיך"? לא למדת: "ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו" (במדבר ז)?⁹

בארץ, אלא גם משום שאין הן מסתירות דבר. ראה גם דעה נוספת (יחידינית) בילקוט שמעוני תורה פרשת שלח רמז תשמה: "ויעפילו לעלות אל ראש ההר, צלפחד מהמעפילים היה". לא מהמרגלים, אבל מהמעפילים. אלה שניסו בכל זאת להגיע לארץ. וראה גם דברינו ["כתב עיוני"](#), בפרשת חוקת, במחלוקת דוד ומשה לגבי גילוי החטא או כיסויו. מי שבא לתבוע מהדין, חייב לבוא עם פתיחות ולא להסתיר דבר. את זאת דרש ר' עקיבא. נראה לנו שמותר לחבר שתי דרשות של ר' עקיבא אלה ואולי גם את דרשתו על דור המדבר שאין להם חלק לעולם הבא. ראה דברינו ["דור המדבר וחלקו לעולם הבא"](#), בפרשת שלח לך.

⁶ הקשר בין המקושש ובנות צלפחד אינו רק שבשניהם כתוב "במדבר" או איש שמת במדבר, כמו שדרושת הגמרא הנ"ל במסכת שבת, אלא גם שבשניהם נתעלמה ממש ההלכה ונזקק לשאול בשכינה. זה לחובה ואלה לזכות. ואם נטלנו את הרשות לחבר את הגמרא בבא בתרא עם דברי ר' עקיבא במסכת שבת (וכן גם בספרי במדבר קלג), אין זה אלא משום ששמעון השקמוני הוא מתלמידי ר' עקיבא. ראה בבא בתרא קיח וכן ספרי במדבר סח: "אמר ר' חידקא: שמעון השקמוני היה לי חבר מתלמידי ר' ע"י".

⁷ יש משהו אחיד ומאחד בין בנות צלפחד. הן מוזכרות תמיד ביחד אבל לכל אחת יש שם. ראה בבא בתרא דף קכ עמוד א: "בנות צלפחד שקולות היו, שנאמר: ותהיינה, והיה אחת תרתי משמע. וכשהן מדברות הן מכבדות ומשלימות זו את זו. במקום שהאחת פוסקת, רעותה מוספת. ראה בגמרא בבא בתרא שם קיט ע"ב, שלרגע נראה כאילו היה בעמידתן משום פגיעה בכבודו של משה: "ותעמודנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים וכל העדה". וכי משה לא מספיק? אבל מסקנת הגמרא איננה כך: "אבא חנן אמר משום רבי אליעזר: בבית המדרש היו יושבין, והלכו ועמדו להן לפני כולן". נראה שעם כל חטאיו, הצליח אבא צלפחד בחינוך שנתן לבנותיו ... וראה מדרש דומה לכאורה באוצר המדרשים (אייזנשטיין) עמוד שנב: "כן בנות צלפחד דוברות, ראשונה אמרה אבינו מת במדבר, שניה אמרה והוא לא היה בתוך העדה, שלישית אמרה למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו, רביעית אמרה כי אין לו בן, חמישית אמרה תנה לנו אחוזה. ואז ויקרב משה את משפטן לפני ה'". אמרנו מדרש דומה לכאורה, משום שמדרש אחרון זה מסיים: "ואז - ויקרב משה את משפטן לפני ה'". לפי מדרש זה, עצם העמידה של בנות צלפחד גרמה למשה לא לענות להן ולהביא את משפטן לפני ה'. אבל מדרש ילקוט שמעוני לא סבור כך וממשיך אחרת.

⁸ נראה שמדרש זה הוא פיתוח והרחבה של הגמרא בבא בתרא קיט ע"ב: "תנא: בנות צלפחד חכמניות הן, דרשניות הן, צדקניות הן. חכמניות הן - שלפי שעה דברו. דאמר ר' שמואל בר רב יצחק: מלמד שהיה משה רבינו יושב ודורש בפרשת יבין, שנאמר: "כי ישבו אחים יחד" (דברים כה ה). אמרו לו: אם כבן אנו חשובין - תנה לנו נחלה כבן, אם לאו - תתייבם אמנו! מיד: ויקרב משה את משפטן לפני ה'". דרשניות הן - שהיו אומרות: אילו היה לו בן לא דברנו". וכבר הרחבנו לדון בגמרא זו בדברינו ["יוס שהותרו שבטים לבא זה בזה"](#) והראינו שחוכמתן של בנות צלפחד חרגה הרבה מעבר לדיאלוג זה ועד פרשת מסעי הגיעה. הן ידעו שהנושא לא יסתיים בדיני נחלה ושתיהן לכך גם השפעה על נישואי בנות יורשות ועל הדין של מעבר נחלה ממטה למטה; ובסופו של דבר, על שבירת השבטיות בעם ישראל. בנות צלפחד הן שיסדו את ט"ו באב! ועל כך כאמור הרחבנו שם ולא נשוב ונרחיב כאן. מה שחשוב כאן, הוא שמדרש זה מנסה להסביר כיצד נתעלמה ההלכה ממש. ועל כך יש מדרשים רבים (אחד כבר ראינו בהערה הקודמת). בקצה האחד עומדים מדרשים שאומרים שבעצם לא נתעלמה ההלכה ממש והוא פשוט נהג בכבוד. ובקצה השני עומדים מדרשים המחמירים עם משה. את שניהם נראה להלן. "יחודו של מדרש ילקוט שמעוני זה, הוא בכך שהיה כאן דיאלוג למדני (ואישי?) שהסתיים "בתבוסת" משה ולא נותרה לו ברירה אלא להביא את הדברים לפני הקב"ה.

⁹ ראה סוטה לה ע"א. ובפסיקתא זוטרא נאמר ענין זה, שדוד טעה בדבר שהתינוקות יודעים, בהקשר עם האיסור למנות את ישראל (ראה גם ברכות סב ע"ב). במקרים רבים ראינו הבדלים בין משה ודוד. שיטת דוד כנגד שיטת משה. פה נראה ששניהם שווים.

וכן משה, על שאמר: "והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי ושמעתיו" (דברים א), התיש הקב"ה כוחו. משל לשולחני שאמר לתלמידו: אם יבאו לך סלעים לפרוט פרוט. אם תבוא מרגליות הביאה לי. באת אצלו חוליא אחת של תינוקות, הולכה לרבו. הלך רבו להראותה לאחר. אף כך, אמר משה: "הדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי ושמעתיו". באו בנות צלפחד והפליא ממנו, שנאמר: "ויקרב משה את משפטן לפני ה'". "כן בנות צלפחד דוברות" - כך הוא הדין. א"ל הקב"ה למשה: לא כך אמרת "הדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי"? הדין שאין אתה יודע - הרי הנשים יודעות אותו.¹⁰

אבות דרבי נתן נוסח ב פרק מ

ומודה על האמת זה משה, שנאמר: "וישמע משה וייטב בעיניו" (ויקרא י כ). הקב"ה הודה על האמת, שנאמר: "כן בנות צלפחד דוברות" (במדבר כז ז) - "כן מטה בני יוסף דוברים" (שם לו ה) - "ויאמר ה' סלחתי כדברך" (שם יד כ). מכאן אמרו חכמים: אשרי מי שהקב"ה מודה על דבריו.¹¹

במדבר רבה כא יד

"וידבר משה אל ה' לאמר: יפקוד ה' א-להי הרוחות לכל בשר איש על העדה" - מה ראה לבקש הדבר הזה אחר סדר נחלות? אלא כיון שירשו בנות צלפחד אביהן, אמר משה: הרי השעה שאתבע בה צרכי. אם הבנות יורשות, בדין הוא שירשו בני את כבודי. אמר לו הקב"ה: "נוצר תאנה יאכל פריה ושומר אדונו יכובד" (משלי כז יח) - בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה. יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך. הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות. הואיל והוא שרתך בכל כוחו, כדאי הוא שישמש את ישראל.¹²

שבת שלום

מחלקי המים

¹⁰ מדרשים אחרים מחמירים עם משה עוד יותר. ראה אגדת בראשית (בובר) פרק ע על הפסוק "וירא יעקב כי יש שבר במצרים" (וכן הוא בתנחומא בומר שם): "... ולמה כך? אלא כדי שלא יהיו הנביאים מתגאין, מתשש להן הקב"ה כחן, ומראה להן שאינן כלום. וכן את מוצא משה גדול הנביאים, על שאמר: והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי (דברים א יז), אמר לו הקב"ה: אתה יכול לפתור דבר קשה? חיך אני מראה לך". מדרשים אחרים חולקים ואינם מסכימים עם גישה זו. ראה מדרש שמואל (בובר) פרשה יד: "ה' הונא בשם רבי יהודה בר רבי סימון ... בשם רבי פדת: חס ושלום לאותו הצדיק שאמר כלשון הזה! אלא אמר: דבר שאני יכול לשמעו תקריבון אלי, ושאני יכול לשמעו, ושמעתיו - והשמעתיו לאלהים". ובמדרש תנחומא (בובר) פרשת פינחס סימן ט: "אמר ר' שמעון בן לקיש: יודע היה משה רבינו את הדין הזה. אלא באו לפני שרי עשרות תחלה, אמרו להן דין של נחלה הוא ואין זו שלנו, אלא של גדולים ממנו. באו לפני שרי חמשים, ראו שכיבדו אותן שרי עשרות, אמרו שרי חמשים אף אנו יש גדולים ממנו, וכן לשרי מאות, וכן לשרי אלפים, וכן לנשיאים, השיבו להם כולם כענין הזה, שלא רצו לפתוח פה בפני מי שגדול מהם. אמר משה: אם אומר להם את הדין, אטול את גדולתם. אמר להם: אף אני יש גדול ממני, לפיכך ויקרב משה את משפטן". כך או כך, בין המחמירים בין המקילים, מדרשים אלה מנתקים בעצם את התעלמות ההלכה מבנות צלפחד עצמן. זה עונש למשה בגין דבר שקרה במקום ובפעם אחרת, בגין משפט מיותר שאמר. או ההפך, בשל כבוד שנהגו הדיינים זה בזה ולא רצו ליטול גדולה לעצמם. על רקע גישות אלה בולט מדרש ילק"ש לעיל שקושר את התעלמות ההלכה ממשה ישירות לבנות צלפחד. הן הביאו אותו למצב לוגי/הלכתי קלאסי של "ממה נפשך". ואולי גם לפי המדרשים האחרים, בעיקר המחמירים, יש קשר. שהרי למדנו: "מגלגלים זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב". ועובדה היא שזה קרה למשה פעמיים: אצל צלפחד ואצל בנותיו. ראה שוב אוצר המדרשים שהבאנו בהערה 7 שעצם העמידה גרמה. יש "משהו באוויר" במפגש של משה עם חמש בנות צלפחד - ותקרבה ותעמודנה לפני משה - שגרם לו לשכוח את ההלכה.

¹¹ ובמקבילה בספרי במדבר פיסקא קלד: "ויאמר ה' אל משה לאמר כן בנות צלפחד דוברות - יפה תבעו בנות צלפחד, שכך כתובה פרשה לפני במוס. אשרי אדם שהמקום מודה לדבריו. כיוצא בו אתה אומר: כן מטה בני יוסף דוברים (במדבר לו ה). כיוצא בו אתה אומר: ויאמר ה' סלחתי כדברך (במדבר יד כ). עתידות אומות העולם לומר אשרי אדם שהמקום מודה לדבריו". בנות צלפחד מדברות "כן" - אמת. רש"י אמנם מפרש "כן בנות צלפחד דוברות" - כתרגומו יאות" ומביא את המדרש שלנו, אבל אבן עזרא, רד"ק, מצודות ואחרים פירשו: כן - אמת והשתמשו בפסוק זה כדי להסביר שימושם רבים של "כן" במשמעות אמת בתנ"ך. ראה אבן עזרא בראשית מב יא "כנים אנחנו", שמות י כט "כן דברת", רד"ק ירמיהו כג י "וגבורתם לא כן", מצודות ישעיהו טז ו "ועברתו לא כן בדין" ועוד. בדיוק במשמעות של "כן" או "כנה" בימינו. מול האמת של בנות צלפחד שכיוונו לדין התורה ולאמת ההלכתית מודה הקב"ה בכבודו ובעצמו. "נפכים דברי אמת" (סוטה ט ע"ב בדברי שמשון לדלילה) שים לב לסיומת של הספרי: "עתידות אומות העולם לומר אשרי אדם שהמקום מודה לדבריו". למה דווקא אומות העולם? דבר שהוא אמת, צריך שיהיה ניכר לכל, לא רק בחוג החכמים הסגור (צורבא מדרבנן).

¹² בנות צלפחד שלא מותרות על נחלתן ומתעקשות לשמר את הקשר עם אביהן, דרך ירושת הנחלה, מזכירות למשה: היכן נחלתו הוא? איפה ההמשכיות שלו? איפה הבנים שלו? האם אין הוא בבחינת קל וחומר מצלפחד? אם צלפחד (שחטא במקושוש או אפילו חמור מזה בחטא המעפילים) זכה, למה יגרע חלקו של משה? אלא שדא עקא. מה שנעלם ממשה הוא שהדרישה להמשכיות אצל צלפחד באה מדור ההמשך ואילו אצלו זה בא ממנו, לא מבניו. וזה כל ההבדל. יהושע הוא המקביל לבנות צלפחד. וכבר הארכנו לדון בנושא ירושת משה בדברינו ['פקוד ה' איש על העדה'](#) וכן בדברינו [חילופי דורות ומשמרות](#) בפרשה זו. ועל"פ, דרישת פרשיות סמוכות זו ויצירת הקשר בין צלפחד ומשה, בנות צלפחד ובני משה, היא מנפלאות המדרש. יש כאן תמונת ראי והשתקפות מהופכת. בנות צלפחד שהיה חוטא, מתעקשות לרשת את נחלתן בארץ ישראל וגורמות לחידושי הלכה שאפילו משה לא ידע; ואילו משה גדול הדור, אין לו המשכיות, בניו אינם הולכים בדרכיו (ראה כל המדרשים על מנשה עם הנ"ן הקטנה ופסל מיכה) ואינו זוכה להיכנס לארץ ישראל. אסוציאציה כזו רק המדרש יכול.